

Mariët Meester werd geraakt door de omgangsvormen in de Spaanse gevangenis. 'Ik werd gekust door de bewakers.'

VERHALENDE NON-FICTIE • HILBRAND ROZEMA BEELD JAAP DE RUIG

Het Goede Vrijdag-mysterie

Schrijfster Mariët Meester woonde anderhalf jaar in het Spaanse Málaga. In haar nieuwste boek ontrafelt ze een mysterie dat te maken heeft met de Semana Santa, de week voor Pasen.

Mariët Meester (1958) is een Nederlandse auteur van een veelzijdig oeuvre, zowel romans als non-fictie. Zij groeide op in de gevangenis-kolonie Veenhuizen in Drenthe. Haar eerste roman *Sevillana* verscheen in 1990. Ze werd bekend met *Sla een spijker in mijn hart* (2006), over haar ervaringen met Roma in Roemenië. In *De mythische oom* (2012) schetste ze het leven van haar familie in Amerika. Hiervoor deed ze ter plekke uitgebreid onderzoek, met als uitvalsbasis het gezin van haar geëmigreerde gereformeerd-vrijgemaakte oom. Voor haar laatste roman *Hollands Siberië* keerde ze terug naar het dorp van haar jeugd. Het speelt zich af tussen 1936 en 1950 in Veenhuizen. In die tijd had

.....
**Je laat iemand vrij
 en dan is die persoon
 ook echt vrij.**

het geen goede naam en gold het zelfs als 'het slechtste dorp van Nederland'. Haar eigen herinneringen zijn deels positiever: gevangenen mochten klusjes doen buiten hun cel, zoals tuinieren. Ze hield aan Veenhuizen een fascinatie voor het gevangeniswezen over. Dertig jaar geleden trokken zij en partner Jaap de Ruig met een ezeltje van Sevilla naar Granada. Meester las toen in een krant dat tijdens de Semana Santa (de week voor Pasen) elk jaar

Mariët Meester

een crimineel vrijkomt in de Spaanse provincie Málaga. Deze vrijgelatene loopt, onherkenbaar, met een donkere kap over het hoofd, mee in de processie op Goede Vrijdag. Het knipsel liet Meester nooit meer los. Daarom ging ze in 2015 tijdelijk in Málaga wonen, aan een ruig stadspaleisje, van het soort waar mensen vieze luiers uit het raam smijten. In haar nieuwste boek *De tribune van de armen* doet ze uitgebreid verslag van haar speurtocht naar dit paasmysterie. Tevens is het boek een liefdesverklaring aan Spanje.

Voor welke verrassingen kwam u te staan?

'Het schrijven verliep anders dan ik had gepland. Mijn plan was: contact zoeken met die vrijgelaten gedetineerde. Met die persoon optrekken, kijken hoe hij of zij een leven in vrijheid opbouwt. Gaandeweg kwam ik erachter dat dat een typisch Nederlandse gedachte is. Die persoon heeft niet voor niets een kap over het hoofd. Spanjaarden vinden: je laat iemand vrij en dan is die persoon ook echt vrij. Iemand krijgt echt een nieuwe kans, anoniem. Die ontdekking vond ik heel erg mooi. Het trof me dat het in Nederland vaak anders is. Vind in ons

land als jongere maar eens een baan als uit je verklaring omtrent gedrag (vog) blijkt dat je ooit hebt vastgezet.'

Meester werd geraakt door de omgangsvormen in de Spaanse gevangenis. 'In Spanje is de vrijlating echt een daad van liefde, van vergeving. Ik was erg onder de indruk van het moment dat de gevangene, met een zwarte kap over het hoofd, vrijgelaten werd. De gevangenisdirecteur, zag ik, sloeg een arm om hem heen. En later, toen ik de gevangenis bezocht, werd ik gekust door de bewakers. Dat raakte me, omdat je dat op zo'n plek niet verwacht.'

De vrijlating is een mooie traditie, maar zijn die optochten met die puntmutsen niet griezelig?

'Ja, je schrikt ervan, het stoot soms af. Soms lopen de rillingen je over de rug. Ik zweefde tussen afkeer en bewondering. De strenge broederschappen in zwarte kappen, op blote voeten en zonder muziek, dat zijn de engste. Bizar. Surrealistisch. Een driedimensionale Matthäus Passion. Ik weet als protestants opgevoede noorderling weinig van katholieke gebruiken. Dat wil ik ook niet, ik wil het liever ervaren. Het is alsof je in een opera bent, een groot kunstwerk dat mensen met elkaar gemaakt hebben. Het gaat over iets belangrijks, maar je mag het zelf interpreteren. Het is een dubbele ervaring. Ik dacht altijd: mag ik dit mooi vinden? Er zitten veel kanten aan. Mooi hoe het zo'n stad verbindt. Het hele jaar door zijn mensen ermee bezig, iedereen draagt bij, heeft een rol. Elke broederschap heeft een eigen Jezus en Jezusbeeld. Ik richtte me op Jezus de Rijke, een afsplitsing van de Jezus de Arme-broeders. De kerk is ambivalent over dit alles en vindt het eigenlijk maar niks.'

Heeft dit gebeuren nog wel met het echte paasfeest te maken?

'Ja, heel veel. Het hoogtepunt is Goede Vrijdag. Dan wordt Jezus op een soort katafalk voorbijgedragen, terwijl Hij daar dood ligt te zijn. Ie-

deren in donkere kleding, sommige mensen huilen, het is warm, er is trage muziek, de Mars Funèbre van Chopin met trompetten – ontzettend ontroerend. Geek genoeg valt de opstanding een beetje weg. Op zondag zijn de tribunes gratis, maar dan nog zit er bijna niemand.'

Meester is zelf gereformeerd opgevoed en nam als tiener vrij pijnloos en zonder conflict met

van Málaga

Anonieme gevangene uit de gevangenis van Málaga tijdens de persconferentie na zijn vrijlating.

haar ouders afscheid van het geloof. Uit haar recente boeken *De mythische oom*, *Hollands Siberië* en *De tribune van de armen* blijkt een groeiende interesse in hoe mensen omgaan met hun geloof. En het Spaanse katholicisme, met als meest opvallende uitingsvorm de Semana Santa, confronteert haar met haar protestantse genen. Haar onderdompeling in deze traditie werkt onverwacht louterend. Een col-

lectief ritueel als dit, hoe ouderwets en bizar ook, blijkt troostend te kunnen zijn.

Heeft de vrijlating van zo'n Spaanse gevangene iets te maken met Barabbas?

'Daar associëren wij het mee, maar dat doet men daar niet. Barabbas was natuurlijk ook de verkeerde vrijgelatene. Nee, in Spanje ziet men de vrijgelatene echt als iemand die een stom-

miteit uithaalde en een tweede kans krijgt. Spanjaarden hebben meer gevoel voor mensen die het moeilijk hebben, vind ik. Wij Nederlanders denken dat gedetineerden ver van ons af staan. Ik zag als kind in Veenhuizen hoe belangrijk het is om normaal om te gaan met gedetineerden. Het zijn niet allemaal schatjes. Maar ze hebben, zeg ik weleens, een verkeerd gebruik van de wil gemaakt. Zij wilden iets, en dat 'iets' was meer dan de omgeving kon bieden.'

Zou je de Semana Santa een duistere versie van The Passion kunnen noemen?

'Dat weet ik niet, omdat ik daar nog nooit iets van gezien heb. Ik kan er niks over zeggen. Alleen dat er een lichtgevend kruis wordt rondgedragen. Wij hebben geen televisie en weinig geld om van te leven, we houden ervan om oude spullen een tweede leven te geven. Ik zal eens op internet naar The Passion kijken. Maar het is niet te vergelijken, denk ik. In Andalusië voel je de eeuwenoude wortels.'

Zijn moslims in Spanje niet boos over de Semana Santa? De traditie begon immers nadat de katholieken de moslims hadden verslagen?

'Die indruk heb ik niet. Het is wel een grote paradox: Andalusië was acht eeuwen islamitisch en nog maar sinds vijf eeuwen christelijk. En nu is er zelfs een Semana Santa-optocht door een militaire eenheid waarin ook moslimmilitairen zitten. Ook zij dragen het Christusbeeld.'

U zei dat je als bezoeker de optochten zelf kunt interpreteren. Heeft het u verder geholpen?

'Ja, zeker. Ik verbond het aan het overlijden van mijn jongere broer. Mijn conclusie is wel dat de 'Semana' meer over menselijkheid gaat dan over goddelijkheid. En ik wilde gewoon altijd al dolgraag een tijd in Málaga wonen. Straks kan het misschien niet meer. Onze ouders worden immers ouder en mijn moeder is recent naar een verpleeghuis gebracht.'

Wat biedt de meeste troost: die optochten of kleine ontmoetingen met gewone Spanjaarden?

'In feite zoeken we allemaal naar troost en geborgenheid. Ik vond dat zeker in kleine contactmomenten. In het kijken naar hoe gewone Spanjaarden met elkaar omgaan. Dat kan me ontroeren. Heel mooi. Ik mis die kant van het leven, de laatste tijd, in Nederland. In Málaga reed ik op de fiets tegen iemand aan. Mijn fout, maar die man ving mij op, hij was niet boos, hij hielp mij. Vorige week zag ik in Amsterdam twee mannen per ongeluk tegen elkaar oprijden. En die twee begonnen meteen te vechten. De Nederlanders zijn de laatste vijftien jaar tegen elkaar opgezet. Opvallend is verder hoe welvarend Spanje is geworden sinds onze eerste Spanjereizen dertig jaar geleden. De mensen worden er oud, de ziekenhuizen zijn geweldig, niks geen gedoe met eigen risico. Zelfs de gevangenen kiezen voor Spanje! Ik sprak een Nederlandse advocaat. Hij werkt veel met Nederlanders die hun straf in Nederland willen uitzitten. Dat regelt hij dan. En wat blijkt? Als ze eenmaal in Nederland zitten, willen ze dolgraag weer terug.' ■

N.a.v. De tribune van de armen . Over leven en vrijheid in Andalusië

MARIËT MEESTER. UITG. DE ARBEIDERSPERS, AMSTERDAM 2017. 288 BLZ. € 19,95